

anteverteret. Nihilominus fortasse satis tunc administrari poterit Phlebotomia, modò confectum ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur sudores, qui ad spatium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque usquam proposuisse, nisi quod probe exploratum habeam. Sanè cum supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordis testem, me non solùm ægrorum omnium, cujuscunque demùm fortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex isdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantumcumque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quàm *odontalgia* aut *clavorum pedibus* innaescentium curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Ar. hitcho* ad construendas ædes *Musica* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Natura* nomine sæpiùs utor, illique varios effectus attribuo, perindè quasi rem aliquam singularem & forsùm subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi representarem, quæ ratione aliqua & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur, quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verùm ad me quod attinet, ut nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adedque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solùm, verùm etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirùm supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia perindè atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.

THOMÆ SYDENHAM
SCHEDULA MONITORIA
DE
NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Illam hic addimus, etiamsi Febria de quâ agitur, verè Maligna, & ut vocant, Castrensis, dici non mereatur.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, missionem à Cogitandi peno, Meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio, alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febria Nova species, à nuper grassantibus multùm abiudens.

Memoriâ recolendum est, quòd in Autumno, Anno 1677. Febres Intermittentes se primùm exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & Epidemias solitas factæ, donec ad suum statum sive *axpud* pervenerint, postmodùm sensim decreverant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi poterint. Quâ de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissimâ fuisse infestatos; penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enormi Brumâ intemperies desavebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, videri unquam. Quippè quo Thamesis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcursum rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facillè sustineret. Subsequens Annum 1684. licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique cessit. At cum primùm exolveretur gelu Anno 1685. mense Februario, exorta est Febria ista, de qua jam agere institui; quam quidem ego novam Febriae speciem esse arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; quum pro comperto habeam alterationes quòd sensibiles Annorum qualitates, utcumque dispares; morborum Epidemicorum species non protulisse; & certam annorum seriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum specie producendâ convenisse. Quod cum seriò animadverterim, opinari mihi subit, sicut à me aliàs dictum fuit, Constitutionis mutationem à secreta aliqua abditâque alteratione in terra visceribus Atmosphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœlestium influxu aliquo maximè pendere. Tameis hic est notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, sicissimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia constrinxerat; nec quicquam remissit, donec mensis Martius adolesceret; quo quidem tempore, quamprimùm fufcente gelu terra solveretur, mox Febria Pestilentialis, postmodùm ipsa Pestis

Pestis grassari cœperunt. Utut verò hoc se habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum se ostendit, nempe Februario mense 1684. & tam præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latius vagata est; longè magis & *Epidemius*, aliis in locis, quàm hinc Londini delæviens.

Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam, illam non ex eo genere Febricium fuisse, quas ego Stationarias appello; sed potius ex intercurrentium familiâ, quæ singulis ferè annis promiscuè adoriuntur. Non aliud scil. morbi genus esse rebar quàm Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente discriminis notâ, quòd in hac Febre subindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia sunt Tussis vehementior, Cephalalgia inter tussendum sævissima, & quasi Caput diffingens, Vertigo à motu quolibet, & Dyspnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatum meorum Editionem eo tempore sollicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in formâ Postscripti publico dare, in quem quidem errorem me induxit ingens consensus, quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculenter conveniebat, quæ nullâ non hyeme subinde occurrit. At cùm æstate superveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas solebat fugare, hæc nihilominus perseveraret, statim erroris mei communitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehensa, hæc fere sunt, & olim fuere: Æger per vices calore & frigore tentatur; sæpenumero & caput, & artus dolore queritur; pulsus sanorum pulsui non absimilis est; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum sanguinem haud raro æmulatus; Æger ut plurimum laborat Tussi, quæ quidem quantò ab hyeme longius invadit morbus, tantò citius, unâ cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic verò levior quàm in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tametsi prorsus continua sit, sæpè tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apporat, non aliter ac si duplex foret Tertianâ, sive Quotidianâ, Æger jugem in lecto decubitu quantumlibet levissimè stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ vel in Coma, vel in Phrenesin facillè incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo ad Phrenesin lapsus, ut persæpè suâ sponte, nullâ ejusmodi datâ ansâ, illico subrepat. At non eò exandescentiæ & furoris ascendit Phrenitis in hac Febre, atque illâ, quâ Variolis atque aliis Febris correpti laborant; quinimò æger potius tranquillè delirat, in congrua subindè effluens. Ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulò calidiore Petechiæ sæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certissimum summæ Inflammationis indicium, tam in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoque eruptiones Miliare, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, & quando

recedunt, squamulas istas surfuraceas; quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licet hæc sponte suâ nonnunquam ingruant, sæpius tamen Lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri, pro ratione imperati Regiminis, vel humida est, vel sicca. Ubi inaruerit, fusci est coloris in medio; quam partem undique cingit simbria inalbescens. Ubi verò humida est Lingua, omni ex parte alba est, pelliculâ item scabrâ & albâ vestita; Nam si æger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua ferè est fusca & arida; sin minus, humida est, & alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis præfati dimanat. Nam si calidius tractetur æger, ferè viscosus effluit, è capitis præsertim regione. Quantumvis autem sudor copiosè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit æger; undè liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantum esse, criticos non esse. Primis morbi diebus sudoris ex arte provocatio, materiam morbificam si non in caput, saltem in artus solebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phrenesis semel invaluit, nulla restant Febris indicia, nisi quòd pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem verò, cùm ex se male gestâ spiritus in confusionem omnimodam adigantur, pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

Curacionem quod spectat; ista Peripneumoniæ signa quæ hanc Febrem comitabantur *Februario* illo anni postremi, quo primum emergebat, statim ab hyemis exitu fidem, ut dixi, mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proindè me statim contuli ad usum Methodi istius, quam olim laudaveram in Curacione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario supra memorato. Quæ quidem Methodus satis feliciter cessit, tum mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspèrnanantur. Quicquid verò id demùm fuerit, quòd hanc mihi Methodum suaderet; jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyeme præsertim, si modo Hyems dici possit quæ nullum frigus notabile secum adduxit;) mihi inquam constat, hanc Febrem nihil esse aliud, quàm simplicem Sanguinis Inflammationem; ac proindè Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitè Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad $\frac{3}{4}$ x. educi volo. Neque sanè Febris hæc (utut sanguis emissus Pleuriticorum sæpissimè sanguinem æmulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, &c. malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigent; hoc in casu tam venæsectio quàm catharsis eousque sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo. *Vesperis Epispasticum* seu Vesicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurorâ, lenitivam hanc Potionem exhibeo.

℞. Tamarind. ℥b.

Fol. senn. ℥ij.

Rhabarb. ℥ib.

Coq. s. q. aq. ad. ℥ij.

in Colat. dissolv. Mann. & syr. Rosar. solutiv. an. ℥j.

M. F. Potio, sumenda summo mane.

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præscribo, donec tertiam vicem expleverit. Horâ somni post Catharsin toties, quoties Paregoricum hoc vel simile injungo.

℞. Aq. Paralyseos ℥ij.

Syr. de Meconio ℥j.

Succi Limon. recenter extracti cochl. ij.

M. F. Haustus.

Id scilicet cavens, ne fortè ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium sanguine & humoribus Purgantia sæpè excitant, æger ex spiritu Animalium confusione, Comatosus fiat. Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrâ facere videatur, procul amolitur. Qua de causa ego in Febre Comatosa Anni 1673. Catharticum propinare non ausus, in Clysterum usû subsistebam, certò sciens Remedia Purgantia eo tempore usurpata, illico Comata adduxisse. Quod fortè aliter evenire potuisset, si Paregoricum usurpatum fuisset post talem Catharsin mihi in mentem venisset. Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ somni nullatenus est concedendum; nè scilicet Cathartici postmodum deglutendi operationem ac vim (quod fieri solet quantumvis ferè assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut aliâ quavis Febre Epidemicâ, statutum mihi est alvum non turbare in principio statu morbi, nisi Venæ-sectione præmissâ. Quæ quidem præceps Regula susque deque habita aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maximè, prout alias in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licet ut plurimum Evacuaciones omnes præfate in hujus Febris Curacione usurpari debeant; sæpè tamen æger, maximè si Juvenis aut Infans fuerit, post eductum sanguinem unâ Catharsin defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnata. E contra verò nonnumquam opus est ut alvus ad plures quam supra diximus vices sollicitetur. Quandoque enim, licet id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudescencia materię Febrilis post dies aliquot morbum postliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vicè repetita mox eliminat. Tameñ in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit nisi ab Aphthis quæ sub exitu Febris præcedentis supervenerint, & quæ jam ad statum auctæ eam denuò revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum est, & Singultum per intervalla redeuntem sæpenumero post se trahit, qui etiam sublatâ Febre per dies aliquot perseverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium sponte tandem evanescit. Quod est diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu sub finem hujus Febris accedente nihil ægro periculi est, nisi officiosè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia: quod si fiat, Mors pro Medico est. Verumtamen tam Aphthæ quam Singultus, vel horum utervis, si non sponte facessat, sed in longum tempus decurrat, facilè fugantur usu Pulv. Corticis Peruviani; nempe ℥j. Corticis cum syr. Papaver. Rhabad. q. s. in forma

Electuarii, vel Pilularum redactâ, eaque methodo assumptâ quam olim tradebam Epistolâ ad D. D. Brady, superbibendo haustum lactis desflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc caso scopum attingere, quam aliud quodvis etiam è celebratissimis, modò non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis sequentia vel his similia nonnumquam præscribo.

℞. Conserv. Lujula & Cynobati an. ℥j.

Conserv. Berberum ℥b.

Cremoru Tartar. ℥j.

Cum s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vj.

℞. Aq. Portulac. Lactuc. Paralyf. an. ℥ij.

Syr. de Limon. ℥j.

Syr. Violar. ℥j.

M. F. Julapium. vel:

℞. Aq. Font. ij. Aq. Rosarum. Succ. Limon.

Sacchar. albiss. an. ℥iij. Coq. lento igne dum despumaverint. cap. ℥ij. ad libitum.

Verùm in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summè refrigerantem, semper devito, utpotè qui, cum egregiè stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hic accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hæc Methodo tractatur, nocte subindè sudore sponte prorumpente distuat: à quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstantè, cum hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverunt, denuò vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud quo particula Febrilis Coctione debnâ præparata, prorsus distantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licet Sudores isti qui sponte manabant, Critici fortasse fuerint, quoad materię Febrilis ejus quæ expulsionem jam parata est, eliminationem, alii tamen qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantum esse possunt, atque aded officere magis, quàm prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte suâ prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis quibus sanus assueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur Medicamenta quævis exaltescentia: lectulo tantum indulgeat æger aliquantulum solio durtus manè subsequente; & postea pergat in supra descriptâ medendi methodo.

Dieta expulicula avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus tepescitam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. ubi in aq. Communis ℥iij. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla fradet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut similibus

similibus Eruptis ægro interdiceret, cum hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Atque porrò post ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deslagraverit, & intermittens typum nondum profus induerit, Vini Canari: cochl. tria vel quatuor manè & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius instaurentur, & febriles avertantur accessus.

Cum autem hæc Febris species præ cæteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos sollicitè moneo nè se nudos lectulo, nisi noctu tantum committant: Quòd si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto ut vel super lectum ipsam, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino ut focus sit luculentior in cubiculo, quam cui æger tunc cum sanus erat assueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hæc Febre correptis (si foeminas, in primis Puerperii diebus decumbentes excipias,) ita necessariò est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen iusto calidus, Paracrisis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obsederunt, aut alia quævis efferatæ inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus; quicumque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non priùs sedabatur Febris, quam æger se lectulo interdum abstinuerit: Cum calor circumambientis aëris inter stragula conclusi, sanguinem plus satis exagitet, & procumbentis corporis litus vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi Phrenesis ob methodum imperitiosam semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetitâ ultra limites præscriptos vel Phlebotomiâ vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi, tandem verò suo tempore suaque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovent, sed Pileolum tantum quod ablatum rasurâ Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hæc Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, ita ut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hic dicuntur, de Comate etiam huic Febrî supervenienti dicta sunt, in quo, ut in dicta Phrenitide, materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde si linguæ albedinem excipias, nulla adsunt febris signa, ac æger Apyrexia profus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, sudorifica, vesicatoria atque id genus alia non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem sæpius quam symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæsectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc symptomata assantes perterrefaciat; tota res naturæ & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diu laborari, post aliquamultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximat indies, & supra grabatum vel

etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectus finem vini canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fulius egi in *Sectiōne quinta & capite secundo, lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim constitutionis illius comitante, disserui.

Quoad Febrim autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore persenscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tam Venæsectio quam Purgatio, etiam sæpius repetitæ non tantum non nocent, sed & necessario sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quadam Convulsionis specie quæ *Chorea Sancti Viti* vulgò appellatur; quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsemet, & Venæsectionibus & Purgationibus, per intervalla celebratis. De quo morbi genere cum & mihi opportunè occurrat, & eorum quæ jam assero, veritati luculenter astipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ ut plurimum pueros puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem usque invadit; primò se prodit claudicatione quadam vel potius instabilitate alterutris cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti applicitam, nullo pacto potest continere in eodem situ vel horæ momento, sed in alium situm, aliumque locum convulsione quadam distorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit adducere, mille gesticulationes, Circulatorum instar exhibebit; cum enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deductâ à spasmo manu, huc illuc aliquamdiu versat donec tandem fortè fortuna illud labris propius apponens, liquorem derrepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miscellus id tantum ageret ut deductâ operâ spectantibus risum moveret. Cum Affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione istiusmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam venæsectione, quam Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervosum omninò dirigendas censebam. Quem in finem hæc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vj. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die sequente vel dimidiam partem, vel quiddam amplius (pro ratione vel ætatis, vel majoris minorisve corporis ad subeundam Catharsin aptitudine) Potionis Purgantis Communis supra descriptæ ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Vesperis haustulum seq. propius

℥. Aq. Cerasor. Ngr. ℥j.
Aq. Epilept. Langii ℥iii.
Thriac. Androm. vet. ℥j.
Laudani liquid. gutt. v.ij.
F. Haust.

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum donec ægro vena ter quaterve fuerit incisa, & post singulas venæsectiones,

nes, toties fuerit purgatus, quoties, vires ferre posse viderentur: eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil inde periculi ægri imminet. Diebus à Purgatione vacuis, sequentia præscribo.

℞. *Conserv. Absynth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an. ʒj.*

Conserv. Arthos ʒʒ.

Theiac. Androm. veteris, & Nuc. Moschat. condit. an. ʒij.

Zinzib. condit. ʒj.

Syr. è succ. Cerei q. s. f. Elett. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moschat. manè & horâ quintâ vespertinâ, super b. be. do Vini sequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pæonia. Enul. Campan. Imperator. & Angelica an. ʒj.*

Fol. R. t. Salvia, Betonica, Chamad. marrubii albi, & summitat.

Centaur. minor. an. m. i. Baccar. juniper ʒvj.

Cort. duorum Aurantior. Incitantur & infundantur frigide in Vini Canarij ʒvj. Coctur. tantummodo tempore usûs.

℞. *Aq. Ruta ʒv.*

Aq. Epilept. Langii & Bryon. compos. an. ʒj.

Syr. Pæonia ʒvj.

M. f. Julap. cap. cochl. iv.

Sing. noctibus cubitum iturus, instillando C. C. gutt. viij.

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Carranna.

Quanto magis convalescit æger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter & diutius, & constantius manum in eodem situ continens, & Scyphum ori magis directâ viâ admovet: quæ certissima sunt indicia quantum profecerit in sanitate redintegrandâ. Ad quam quidem consummatius perficiendam, licet author non sim ut plus ter quaterve ut plurimum sanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eoque in usum sunt revocanda, donec rectissime tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit facile recidivam pati possit, è re fore existimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel eâ ipsâ tempestate anni sequentis, vel paulò antequam Morbus primò invasit. Sane haud multum abest quin huic Methodo *Epilepsiam Adultorum* cedere posse autumem, modò Remedia præscripta ætati eorum ritè adæquantur; tametsi, cum non nisi per quàm raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hystericis obnoxiiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post Venæ-sectionem & purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus plane debet, ac proinde jam aliis omnibus posthabitis Indicationes curativæ, modò signa Peripneumonix & inflammationes circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendam & eorum organum sedandum omninò sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Pægoricum, quod vigiliis debellandis par sit exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano, Asa fœtida, Castoreo* & similibus, & jolapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas & vapores, quos dicunt, suppressendos concedatur ægræ

talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tum anno ultimùm elapso, tum maximè hoc ipso qui nunc currit; exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, Paroxysmo Febris Intermitteutis non abssimilem. Quamobrem Medici illi qui usû didicerant omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpe etiam quæ ne intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An. 1677.* ad initium *An. 1685.* à Cortice Peruviano certissimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licet judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen æquè feliciter illis cessit, atque prioribus illis annis plerumque cesserat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rarissimè ægrum à morbo liberâsse. Idque ita perrarò, ut quoties restitueretur æger pristinx sanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitus Cortex descevit ab illa sanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo, quâcum nobis impræsentiarum res est, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinx, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodiè atque olim ægris opitulatur. Unde liquido constat hanc Febrim ab illis Constitutionis prioris toto cælo distare. Cùm ne hilum quidem Corticis usû hic proficiamus; cùmque hæc è Vino & Cardiacis, aliisque Calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum Corticis usû olim satis conveniebat, quin & cum ipsa Febre.

Porro notandum est, quòd grassante hac Febre, per æstatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbus sæpe non tam Pathognomonicis Febris signis, calore sc. inquietudine, &c. quàm *ventris Torminibus*, nunc siccis, nunc dejectionibus, se ostendebat. Cùm nihilominus sub hac larvâ ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriæ, non pro more solito, in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Coeliacarum ramos in Ventriculum depohebantur, quæ quidem exhalationes Vomitionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione sive potûs sive nutrimenti cujusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie & formâ delitescat, omnino tamen genuinâ illâ Methodo, quàm supra dedimus, expugnanda est, perinde ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ-sectionis, quàm repetitæ Catharsed. Nisi quod hic animadvertendum sit, quòd quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger potionem retinere nequat, *Pilula Cochia Majores* (quæ ad ʒij. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis substitui possint. Devorentur verò Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger superdormiat.

Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum v. gr. *Laudani solidi Londinensis gr. jʒ.* cum simili quantitate *Massiches* in duas Pilulas

lus redacta eadem nocte deglutiantur; vel etiam Laudani liquidi gutt. 18. vel 20. in ꝑ. Ag. Cinamom. Hordeat. aut alio quovis Vehiculo generosiore; quò Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minus infurgat. At si quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minus quam ex Pilulis excelsa.

Cum autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aque Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhœa, vel Vomitione, vel Affectu alio quocumque, quem à Febre oriri vel suspicari possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili & spirituosissimo morbi genere ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum quæ Febrim ex morte usitato comitantur, accidentia profus anomala adluant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu sæpeque observasse memini.

Illud interim omnino observandum est, utpote quod ad plurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quòd non obstantibus iis quæ supra jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris Tormina ad *Dysenteriam* usque confirmata [in qua præter illi Tormina Materia quædam mucosa unâ cum sanguine per sedem excernitur] pronoveantur; hic mihi periculosissimum esse constat morbum aggredi protractiore illâ Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres istos humores, esse docet [ut de Remedii Astringentibus, varii generis, & variate formâ intro assumptis, tum & Clysteribus, nunc Abstergentibus, nunc consolidantibus, subinde injectis nihil dicam,] cum Experimenti didicerim *Dysenteriam* & certissimè & celerrimè curari, si missis ambagibus, Fluxus Laudano confessim sistatur. Ita enim atrox & vehemens est hic morbus, ut, si *Dysenteriam* jam confirmatâ adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne *Dysenteria* sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibile fermento, quocumque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemicâ vel Aq. Mirabili, vel aliâ simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpius statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè ac serò tantum usurpata, tam torminibus Ventris, quam Dejectionibus eruentis, rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululùm incrassatis, vel jam magis consistentibus (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est,) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quòd ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cum situs quilibet paulò erectior cerebrum facile conturbet, nisi æger semnos post in lecto situs longos captaverit. Diætam quod attinet, si æger vino priùs assueverat, Canarense concedo, probè tamen aqua dilutum, in qua panis crustulum fuerat decoctum; &

Tom. II.

quam frigidam in hunc usum in lagena asservandam jubeo, ut in promptu sit ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, è Cornu Cervi ulso in Aqua fontana, hic etiam assitum epotum prodest. Pro victu juscium Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elius, ovum sine testa coctum, vel aliud quodvis ex Eupoptis in primos dies sufficet. Deinceps verò tum ad liquores magis generosos, tum ad alimentum uberius solidiusque paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas sive exinanitio, vel morbum à quo convalescerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio solet parere, denigò reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quòd licet in constitutione jam regnante, Laudanum solitarium suo Marte *Dysenterias* subjugabat in illis tamen Annis, in quibus *Dysenteria* Epidemicâ grassantur, & cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit illas primùm Evacuationes quas in Capite de *Dysenteria* olim descripsi, in usum revocare.

Et sicuti in radicata illi *Dysenteria* modò dicta, ita etiam in hoc qui sequitur casu, fieri non potest, ut Curatio Methodo illâ, quæ Febrim unde primitus ortum duxit, debetur, illico possit expediri. Verbi gratiâ. Nonnunquam usu venit, ut quis rigore atque horrore corripitur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viscerum torminibus, à materie febrilis irruptione ac insultu gravissimè discruciat. Æger cum venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam superscriptam, ad Medicamenta nescio quæ Calefacientia, tam intèro assumenda, quam extra applicanda se confert: eo se animo ut flatu, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discuit, donec tandem abegrescente dolore & visceribus diuturniori morâ quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger savissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione deficiente. Hic in Medendi ratione quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quàm ut sanguinem ex ægri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacumque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cum ut plurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror brachii venam primùm pertundere; mox interjectâ horâ unâ alterâve, Clysterem aliquem ex iis qui potentius operantur injicere: ego fumum Nicotianæ sive Tabaci, ex Tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissimè insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt hæcenus, efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reterari potest, nisi prior immisus, soluta alvo, meatus deorsum versus referaverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulò fortius ac *diacodium* in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere: Ut,

℞. Pil. ex duobus gr. xxv.

X x 2

Mer-

Mercurii dulc. ℞. cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. n. iij. cap. c. cochli. uno Syr. violar.

Nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem æger Remedium per os rejecerit, hæc methodo procedendum.

Laudani liq. gut. xxv.

Aque Cinnam. fortis ℥b.

Instillatæ statim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum prius dictam iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub Laudani tutela assumtum retinebitur, ac suo tandem desungetur munere. Verum si Anodynum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore restitante, in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impræsentiarum abjectâ, ad usum Paregorici supra descripti revertendum, idemque eouique repetendum quarta vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hæctenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse dum hæc scriberem in Generoso quodam Ileo sævisimò laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longa tam humorum morbum comitantium, quam acrium Cathartico retentione, Aphæta supervenere, sed quæ satis facilè debellareatur usu Corticis Peruviani supra descripto; ut & os sæpè colluendo cum sequente Gargarismate.

℞. Succu Pomorum agrestium ℥b.

Syr. de Rubo Idæo ℥j.

At cum jam ductus illi pro naturæ lege, denudè pateant, ægro liberum est ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus, omninò resederit; quod temporis spatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque satis commodè impertiri potest. Quo factò, Catharsi alternis diebus, ut supra, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si infans hæc Febre labore Gargarisma, tum hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplastrum Epispasticum posteriori cervici admoveatur.

Cum Cerevisia, in qua Rhabarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tum Julapium cum Cort. Peruv. (in cap. de Febre Intermittenti, pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licet Infantes huic Febris generi æquè cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quòd pro ratione ætatis, minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac Catharsis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rarius celebranda [sæpè enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel secundo saltem Cathartico prædominabitur;] nihilominus seriò advertendum est, an quæ hoc modo tractatur Febris pro certo hujusce Constitutionis fuerit, non verò alterius speciei; quòd diligenter perquiri debet in Febris iis quæ Infantes corripunt, in omnibus

quibuscunque annorum Constitutionibus. Vulgo enim notissimum est Infantes à doloribus ex dentitione ortis, sæpiùs in Febres agi, quæ haud ita facilè ab alterius generis Febris internoscuntur. In harum ego Curatione diu multumque angebat, nec nisi nuperis his annis, certò mihi persuadere potui quemlibet ex illis qui meæ curæ concrediti, ad sanitatem restituti fuerunt, tam Arte quàm Casu convaluisse, donec tandem de felici successu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus usum planè contempti, frequenter admonitus illud ipse quoque præscriberem; quòd etiamnum præ cæteris, quæ mihi innotescunt medicamentis, optimè votis hic respondet. Ejusmodi verum est. Gutte duæ, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ætatis, in cochleari uno vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum, longè diversum & à Febris variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proximè memoratâ. Est verò Hæctica species Infantes diu affligens, quâ infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplissima quâ hie utor methodo, talis est. Rhei electi talcolatim incisi ℥ij. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacitatem, subere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore pro quo potu ordinario uti solet infans;) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu quàm interdiu, & cum & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo factò & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi Cathartica saturatius imprægnata, justo vehementius alvum cieat, cautius agimus, si librâ unâ epotâ alteram statim adjiciamus; post verò, recentem Cerevisiam non affundemus, nisi exhausta ea omni quæ prius fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem de qua nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur: Hoc sedulo observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpiùs ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quòd jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam quam ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quo omnia cum in corpora jam à morbis infirmata & pœnè confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur quàm in feminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractumque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant evacuationes, Prudentis Medici est, ab importuna earundem

earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere quid Tempus, Medicorum sæpè Felicissimus Optimusque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit, quæ quidem sæpè numero, prout multoties repetita observatione comperi, à Paregorico duabus vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris quas expertus sum omnibus, in hujusce Febris curatione facile antecellit. Si quando verò Febrim non profusus tollat, id saltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano Cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharsi isthic imperata Curationi hujus Febris obesse nonnullis forte videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter ægrum refrigerare atque Catharsin, post venæ-sectionem (quæ ubique præmittenda est) celebratam. Tametsi enim Medicamentum Purgans eo ipso quo sumitur die, atque adedò inter operandum majorem impræsentiarum & in sanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsequituro plus satis pensatur. Testatur enim Experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis feliciter certiusque Febrim perdomare; tum quatenus scædam illam Humorem illuvem è corpore exigit, à quibus ut à causa Antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalescenti, & à Febris ardore quasi cocti & conspiti, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus Anno yno viam sternit, quòd tutius longè certiusque officio suo fungitur, quàm si humores peccantes, qui Paregorici vires ulter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra sicuti Methodus illa quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote quæ morbus sæpè us ad septimanas aliquot producit. Cùm æger hoc modo primum in ipso sepulchri margine [si forte Libitinam evitet tandem] constituatur, & per longum illum Febris decursum, denso Remediorum agminè infestetur, quibus ea expugnantur symptomata quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine & Medicamentis calidissimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo, utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum male sani homines Artis falsè dictæ Regulis se mancipant; etiam spreto sensuum illis Reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem facilemque in diuturnum, & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes, & fluctus, quod aiunt, excitantes in simpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm est Nauclero, ut dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes & brevia inserat: undè licet majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri Prudentis saltem nomen amittet.

Has itaque ob causas, & prudenti, uti spero, fiducia affirmare lubet, quòd dicta Methodus curationis per Venæ-sectionem & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præstabit in Febris quæ plurimarum specierum expugnandis. Licet enim Diaphoresis, propriè loquendo, naturæ ipsius sit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maxime genuina sit, & accommodatissima, quoties natura suo relicta arbitrio dic-

tam materiam primam digerat, dein ritè coctam per corporis habitum blandè expellat, (quem felicem Naturæ eventum Febres per sudores abigentes cùm Medici Practici sæpè animadvertissent, hinc ansam arripiebant *Διφαικώρεσι*, fidenter stauendi, Febres universas hac tantum Methodo, non verò alià quavis, profligare posse ac debere; Quo tamen dato & concessio, Ars nihilominus, quâcunque Naturæ imitationem præ se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare nequit, ut Febris per sudores certo exigendis par sit. Primò enim nescit Ars quo pacto materia peccans ad expulsionem subeundam ritè præparanda sit; nec si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita præparatione possit moneri; unde etiam & tempus eiendo sudori opportunissimum ignorari necesse est. Temerariam verò sudoris, nondum peracta Cœctione, provocationem, longè periculosissimam esse, nemo, opinor, nisi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens, oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Colla, non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quàm multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicis, præpostero hoc Sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut si quis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ ut plurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut præcaveatur Febris: quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis potuerat evanescere, ut è contra magis accensa vehementius exardescat, & in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores illi qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt, Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici; ita etiam qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi Curationem plerumque conferunt quàm solent alteri illi Symptomatici, ita præmatè suâ sponte manantes, hoc est ut plurimum ne hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis quæ sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescia est quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo scilicet materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandusque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento ministrabit. Constat itaque quàm in lubrico res hæc vertatur: cùm è contra penes Medicum sit alteram illam methodum quæ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur, pro arbitrio suo moderari. Adde quòd hoc etiam nomine hæc illi alteri anteposenda est, quòd scilicet si fortè Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quòd in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aliquandiu se addixit, [ut Cardiacæ quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus] naturæ œconomiam confendit, & convulsivos artuum motus, aliæque Symptomata profusè Anomala adfert. Quæ sanè idèò delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt (quod in symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit) sed à superaddito tumultu & confusione oriuntur, quibus sæpè opprimuntur

natura, quoties curationem Morbi hac Methodo ag-
gredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati
nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive Ver-
bum dixeris) opinionis inventio humano generi
longè ipsa Pyri Pulveris inventionem lethalior fuit.
Cum enim ex Febres præsertim Malignæ dican-
tur, in quibus intensioris præ cæteris Inflamma-
tionis gradus conspicitur, hinc Medici se ad u-
sum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio
quorum conulerunt, quo scilicet per cutis po-
ros expellant quod somniant *Venenum* (hoc enim
est dicendum, nisi malint verbis ludere, quàm
illud quod potest intelligi, seriò proponere;) ex
quo factum est ut Regimen calidissimum Me-
thodumque huic parem iis morbis adaptaverint,
quæ frigidissima tum Remedia, tum Regimen,
præ cæteris sibi postulabant. Quod quidem sa-
tis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidif-
simis in rerum natura Affectibus est, tum in
Februm aliarum curatione: in quem errorem
fortè inciderunt ex conspectu Petechiarum, Ma-
cularum purpurearum, & cæterorum id genus
Exanthematum: Quæ tamen omnia in plerisque sub-
jectis, Inflammationi, ægri sanguini jam tu plus
satis à Febre accenso superinducto, omnino
debentur. Utpote quæ rarò sponte sua efflores-
cunt, præter quàm sub adventu Pellis ipsius:
atque in initio invasionis istarum variolarum Con-
fluentum, quæ summæ inflammationis participes
sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ li-
ventes in variis corporis partibus unà cum Pus-
tulis primùm erumpentibus, comparent; atque
æger eodem tempore sanguinis excretionem vel
per meatus urinarios, vel cum Tussi per Pul-
mones, fatigabitur; cum ita valida exagitatione
atque orgasmo ab inflammatione orto, sanguis
ferociat, ut diffractis jam repagulis, in ca-
vitates corporis præceps ruat: Et licet Macu-
læ istæ purpureæ in hac Febre non à tam in-
tenso sanguinis calore, qualis is est qui istius-
modi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant;
ab eadem nihilominus inflammatione, sed gradu
remissiori producantur: & quoties ista sangui-
nis excretio (unicum in Variolis Symptoma
qui devincendo nondum par est Ars Medica)
non accedit, Refrigeranti regimini facillè ce-
dunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tan-
tùm è Maculis Purpureis colligunt; sed ex eo
quod observaverint, Febris Symptomata subin-
de fuisse mitiora quàm quæ ejus naturæ com-
petere viderentur, ægrum tamen magis viribus
occisum fuisse quàm pro ratione temporis à
quo cœpit ægrotare; Respondeo omnia hæc
exinde tantùm procedere, quod Natura à pri-
mo morbi impetu quasi oppressa, devictaque,
non satis valida est, ut Symptomata regularia
& magnitudini morbi consona exeret, omnia
verò phœnomena prorsus sunt anomala. Etenim per-
turbatâ Oeconomiam animalis & quasi disjectâ,
Febris exinde deprimitur, quæ obtinente ge-
nuius naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei
experimentum haud vulgare occurrisse mihi me-
mini multis abhinc annis, in Juvene quodam
ad quem accerserbar. Quamvis enim fermè ani-
mam agere videretur ille, calor tamen externis
corporis partibus ita ad tactum sentiebatur tem-
peratus, ut filem mihi derogarent adstantes ami-
ci, quoties asserebam eum Febre laborare,
quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole,
exitu negito, quasi strangularetur) se explica-
re & ostendere palam nequibat: quod si ve-
nam incidere, Febrim illicò satis violentam

statim animadverterent. Apertâ venâ, & san-
guine paulò copiosius educto emicuit Febris,
quæ vehementiorem mihi nondum videre conti-
git, quæ non nisi tertiaræ quartaræ demum Phle-
botomæ cessit. Sed de his satis.

Quod si rationes à me allatæ tanti non sint,
ut certò ac necessariò evincant, rem ita se ha-
bere atque ego statui; attamen si suffragante ex-
perientia deprehendero hancce Febrim evacua-
tionibus per Diaphoresin factis haud libenter
cedere, habeo quod quæro. Neque enim cu-
juslibet demum Ratiocinatio, sed potius Ex-
perientia docere poterit, quænam Februm spe-
cies Diaphoreticis, quænam verò aliufmodi e-
vacuationibus sanari possint ac debeant. Et
profectò nemo sapiens cui tam hominum quàm
rerum natura satis est perspecta in iis, quæ
meræ speculationes sunt, nullo autem certo
experimento determinari queunt, in cuiusvis
Mortalis verba, quæntuscunque is denum fue-
rit, facillè juraverit: cum idem animadversus
debeat, *Momenta Rationis* ita prorsus varia, ita-
que subtilia esse, ut eam aliquis Theoriam
quamlibet proposuerit, ita validis rationibus
suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, om-
nium assensum extorqueat; hunc mox alius
inignoribus fortè naturæ dotibus præditus,
excipit, qui sententiam istam, quæ in pulchre
stabilita videbatur, convellit, & sumiori Argu-
mentorum vi nihil illud esse aliud quàm Cere-
bri Commentum, cujus nulla prorsus in natu-
ra vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus
jam loco is novam quandam substat Hypo-
thesin, majori adhuc verisimilitudinis specie in-
nixam, & magis affabrè concinnatam: quod ta-
men posterius Figmentum, pari cum superiori
illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se
objecerit, qui Secundum istum tantùm ugenio
vincat, quantum ille sibi præcedentem device-
tra. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec
tandem ad illum proventum fuerit, quem *ulti-
ma humani ingenii potentia* consummaverit. Quam
verò difficile sit hunc investigare & à cæteris
dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque
adeò desipit, ut hanc sibi laudem delirus arro-
get. Quin imò, cum jure merito suspicari li-
ceat, esse naturas in Orbibus illustrionibus,
per Universi expansum hinc illinc sparsis, pe-
ne infinitas, quæ præcellentiori longè intellec-
tûs vi pollent, quàm nos homunciones; haud
satis scimus, annon vel totum hominum genus
Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à
Natura inæformatum, ut non tam quid sit
absolutè verum, quàm quid maxime conveniens,
ac suis Naturis accommodum excogitare queant.
Atque hæc iis qui in Medicinâ faciendâ potius
speculationibus vanis quàm experientie solido
sensuum testimonio innixæ, finem adhibent, dic-
ta sunt.

Quod si quis hic regerat, Annon igitur de
facto experimur hanc Febrim Methodo huic
quam tradis, prorsus contrariâ persæpe fugari?
Respondeo, toto, quod aiunt, Cœlo distare
Curationem Morbi eâ Methodo cui sola ægri
nonnunquam ad sanitatem restitutio adspulsi-
& ejusdem Curationem, istâ Præceos Methodo,
cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam
Phœnomena præctica omnia, quæ in eodem cu-
rando incidunt, pariter assipulantur. Exempli gra-
tiâ: in Variolis, Multi ex iis qui diro calido-
rum & regiminis & remediorum usu crucian-
tur, tamen convalescent; ex adverso autem,
& iis pariter feliciter cedit, quorum Curatio
methodo

methodo planè contrariâ tentatur. Jam quo pacto hanc finiemus, Quenam Methodus est præferenda? Hoc planè modò certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo regimine priori exploratum habuerò, me quanto magis ægrum excalefacio, tantò magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteraque Symptomata intendere ac promoverè; è contra verò deprehenderò, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedationi temperamento esse, tantoque minus tam à Febre quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo quòd servatâ debitâ illa carnis musculosæ temperie, quæ pustularum tum augmento tum maturacioni maximè competit; & grâdiores sunt pustulæ & liberalius implentur, quàm si æger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arboror quàm potius Præceos Methodum sequi debeamus. Pariter in illâ, de qua nunc agimus, Febre, si comperiar ægrum quo magis calefit, eò magis non tantum Phrenesî, Maculis Purpureis, Petechiis, &c. obnoxium esse; sed & Febrem insuper symptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde stipari. E contra verò si alium ægrum eâ quam jam proponimus Methodo tractatum ac his symptomatis profusè liberum observaverim, ratio dicat posteriorem hunc Præceos modum, longè alteri præferre, tametsi uterque æger ita diversimodè curati ad sanitatem revertantur. Quòd si plures hæc viâ quàm aliâ istâ mortem effugiant, eò facilius solvitur Controversiæ nodus; quâ de re non est mearum partium iudicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hæc Febris specie. Quousque illa durabit non hariolor. Neque satis scio annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, & quasi primordium Febris illius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam insecta est immanissima illa Pestis. Sunt profectò Phænomena quedam quæ me ut hoc credam, quadantenus in lucunt, quandoquidem non tantum Febres Intermittentes propriè dictæ, præsertim *Quartanæ* hic illic sparse adhuc restant; verùm etiam nonnullæ ex his Febris Continuis subinde in Intermittentium castra, maxime Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre supra memoratas, eorum Paroxysmorum qui Febris Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tam etiam quòd hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensî. Quâ de re tamen nihil profusè pro comperto vendicare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris *Depuratoriæ* se primum extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. I. Cap. III. his verbis subindico. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, quum mihi hæcenus satis fuerat ad generalia Februm Symptomata attendere: utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.

Hæcenus THOMAS SYDENHAM.

HENRICI SCRETÆ SCHOTNOVII à ZAVORZIS, M. D. De FEBRE CASTRENSI MALIGNA, seu molliam corporis humani partium inflammatione dicta, Liber singularis.

Prefatio.

Decennium est, quum libellus de febre castrensi maligna patrio sermone primùm excidit; (*) qui interjectis vix totidem mensibus eadem lingua altero tanto major iteratis curis in scenam prodit. Non obstantis tamen secunda libri editio, eundem amicorum hortari quoque in Latinum conversum prælo denique subicere adactus sum. Hisce conatibus haud exiguum nuper commodabat operam generi mihi Joannis Adami Oshandi M.D. & in alma Tubingensi Academia extraordinarii in arte medica Professoris, indefessa quadam & inaudita sedulitas atque virtus: successibus enim horis pro privata potius exercitatione, quàm ut vulgari usui destinaretur, priorem ac contractiorem libellum, fideliter ad verbum transtulit; quam interpretationem postmodum ipsemet ad unguem castigavi, & compluribus in locis illustravi, novisque addidit mentis auxilium. Dum autem hæc chartarum plagulas tanisper seposuissim, ac alteram Germanicè tractatus editionem jam auspiciatus essem, ecce! amicorum undique sonare ceperunt incentiva, quibus me in exercitorum gratiam, non in immo ad Latine hanc translatione, evulgandam sollicitarunt; sed ut usum simul meam, diu in sinu solum, de natura ac differentiis februm sententiam generatim explicarem, eandemque tractatum huic commode intercalarem, rogatum: quorum amica petitioni nullo modo dresse volui. Scio quidem, medicorum acerbissimorum haud paucos, abhinc pluribus lustris, admodum plausibiles de febris earundemque essentia, præsertim verò de maligna, lucubraciones protulisse; nihilominus tamen, quia eorundem hypotheses, ut plurimum, vel in solo igne, seu flammâ præter naturam in cordis, vel in solo igne, seu flammâ præter naturam in cordis accensâ, vel in humorum singulari effervescentiâ ac ebullitione, vel in auctiore & concitatiore sanguinis motu posita fuerunt, hæc cuncta me à semel proposito minime deterruerunt, quin candido eam, quam tam diu tenuissim, tot experimentis totque suffragiis suffultam nossem opinionem, paulo diffusius explanarem. In hoc plerosque hæcenus persuctorie egisse autumo, quòd organicarum partium lesiones nunquam magni aestimarent, licet earundem occasiones producentes causarum classi debite inseruissent; quum tamen, iisdem probe examinatis, facillime omnes difficultati nodos, in morborum causis indagando, expedire potuissent. Quamquam hic nihil tam sublato de me dictum velim, ac si omne id, quod à me in tractatu hoc confirmatur, omnibus numeris perfectum, nullaque amplius reprehensione dignum esset: hominem, erroribusque variis me obnoxium esse novi, & puribus laboribus hæc tempestate fere confectum; insuperque compertum est, rerum naturalium recessus, quos hoc decalite seculo penitus rursari contendunt sagaciores, omnem quantumque perscrutantium in usum eludere. Spero nihilo secius incubationibus hæc omnibus æquè verum censoribus haud dispicietur; maxime si percipient, nos non inanu captanda gloriola, sed misere decumbentium causâ eadem in commentationem hanc digessimus: Quamprimum etiam

X x 4

[*] scilicet Al. 1676. quippe Latina Versio edita est Scaphusii 1686. in 8.

rescivero, lectorem ingenium eandem ob causam animi propensam erga me voluntate esse, calcas mihi, non frenum, admovebitur, aliquot adhuc opuscula perficiendi, modò Deus & orium & vita auram concesserit, quo annuente observationes medicæ de febris malignis, aliæque miscellaneæ, nec non noctes hibernæ in dispensatorium Augustanum, pyretographia, universa praxis medica, pharmacia tripartita, ac Nicandri Colophonii theriaca & alexipharmaca cum commentariis notisque illustrata, deinceps lucem publicam aspicient; modo.

Sint Mecænatæ; non deerunt, Flacce! Marones.

Quæ præter intentionem irrepserit vitia typographica, ea benevolus lector, ne sensus inde pervertatur, è subjuncta designatione corrigat. rogo. Vale, ac bis se tandem fructe, donec reliqui partus exclusi sint.

DE FEBRI CASTRENSI MALIGNA, Sectio I.

De vera hujus affectus investigatione.

CAPUT I. De nomine hujus morbi.

Ita certe comparata est hominum natura, ut nullus omnino ex mortalium civibus tam constanti, tamque perenni hoc in mundo fruatur felicitate, quin singulis fere momentis modò his, modò aliis calamitatibus prematur. Qui non pereunt bello? quot non fame enecti sunt? plures saxifragis undis suffocatos scimus? nonnulli vivi combusti sunt; alios cœlesti igne tactos comperimus; quantus numerus eorundem, qui animam ex alto delapsi excussere? nonne improbis invis veneno, aliisve petulantia technis subito aut clandestine ex amicorum gremiis abripiuntur? Ita quoque nullum fere tam ex vegetantium, quam vita carentium reperitur numero. ipsismet elementis haud exceptis, quin mille modis vitæ humanæ aliàs tenui filo pendenti maximas insidias struere valeat. Reliquos prædulce malum luxuries, immoderatio gulæ, vinosa convivia, execranda lascivia, duri labores, difficiles partus, modò matri, modò infanti, modò utriusque simul necem afferentes, irarum ardor, animi contractio, dira pestilentia ac immanes morbi.

KAI AXΘEA MYPIA ΓAIHΣ.

uti Nicander Coloph. 84. v. 9. loquitur, confidere, necemque afferre solent. Quod assertum ipse Epicureæ Sectæ antesignanus T. Lucretius Cæcilius de rerum natura libro V. hisce versibus confirmat:

Quid Nemeus enim nobis nunc magnus hiatus
Ille Leonis obesset, & horrens Arcadius sus?
Denique quid Creta taurus, Lerneaque pestis
Hydra venenata possit vallata colubri?
Quidve tripedora ter gemini vultu Geryonait
Et Diomedæ equi spirantes naribus ignem,
Thracem, Bistoniasque plagas, atque Smara propter
Tantopere officerent nobis? unisque iimenda
Unguibus Arcadia volucres Stymphala colentes
Aureaque Hesperidum servans fulgentia mala
Asper, acerba tuens immans corpore, serpens
Arboris amplexus stirpem, quid denique obesset
Propter Atlantæum litus, pelageque severa,
Quo neque noster adit quisquam, neque Barbarus
audet?

Cætera de genere hoc quæ sunt portentosa peremsa,
Si non vicia forant, quid tandem vicia nocent?

Nil opinor: ipsa ad eatiam terra ferarum
Nunc etiam scates, & trepido terrore repleta est.
Per nemora ac montis magnos silvasque profundas
Qua loca vianai plerumque est nostra potestas.
At nisi purgatum est pectus: qua prelia nobis
Atque pericula est ingrati insinuantur?

Quanta conscindunt hominum cupidinis acres
Sollicitum cura, quantique perinde timores?
Quisve superbia, spurcitas, petulantia, quantas
Efficiunt clades? quid inxu desidiisque?

Interjectisque centum fere ac sexaginta novem
versibus idem Auctor miseriam hominis ulterius
prosequitur:

Præterea genus horrifecum natura ferarum
Humana genti insistum, terraque marique,
Cur alit atque auget? cur anni tempora morbos
Important? quare mors inmanis vagatur?
Tum porro puer, ut sevis projectus ab undis
Navita nudus humi jacet, infans indigu omni
Vitali auxilio: cum primum in luminis oras
Nixibus ex alvo matris natura profusa;
Vagantem locum lugubri complet, ut aquam est,
Cui tantum in vita restet transire maiorum.

Merito igitur ærumnosæ vitæ nostræ affligam
conditionem cum Menandro apud Stobæum serm.
96. deplorandam esse censemus hoc disticho.

ΤΡΙΚΑΘΑΙΟΝ ΓΕ ΚΑΙ ΤΑΛΑΙΠΩΡΟΝ
ΦΥΣΕΙ

ΠΟΛΛΑΝΤΕ ΜΕΤΟΝ ΕΣΤΙ ΤΟ ΖΗΝ
ΦΡΟΝΤΙΑΩΝ.

Id est,

Ærumnosa prorsus est, & miserima suapte natura res,

Multisque plena curis vita.

Cur ergo superbiunt miselli homines, in ipsismet mundi ruinis æternitatem stabiliētes? Iisdem certe sanis excipiendi, ac olim Sulimarus, filius Abd'In elici decimus tertius post Alahan medem Muslimorum Imperator, cum aliquando formam suam in speculo attentius lustraret, atque de eadem, quippe venustissimus erat, gloriaretur, se coronam juventutis esse, ab una puellarum suarum, teste percelebri historiæ Saracenicæ scriptore Georgio Elmacino, reprehensus fuit: Cujus verba Arabica juxta generi J. Ad. Osiandri M. D. ac Prof. Tub. translationem sic sonant:

Tunc pulcher, Rex magnæ, fores, si vita maneret;

Ast homini in terris morsio nulla datur;

Nec visum turpi novit vestigia corpus;

Humani patere nil, nisi quod MORERIS.

Quo audito ita petterium esse Solimanum, ut mox tiaram suam deposuerit, contristatus sit, ac paucos post dies obierit. Fugacis vitæ nostræ flebilem exitum, olim parens optimus Johannes Sereta, Schoinovic à Zaverziz Archiater, dum viveret, Scaphusii Helvetiorum felicissimus, sequenti ode iambica elegantissime descripsit, quam Tobias Farlegero Norico, amicorum suorum integerrimo, occasione choreæ mortalitatis Augustæ Rauracorum in cœmeterio P. Prædicatorum pictæ, dicavit, ac ejusdem amicorum albo inseruit: ob pietatem erga parentem præmaturè mihi ereptum Lectori benevolentem integram exscribere volui, quæ sic se habet:

Quod non Apelles Cœus, aut Zeuxis manus
Possent sagaci, Rauraco nunc in solo,
Mortalitatem terminum certissima,
Patet tabellis, ecce! pictor exhibet:
Ut, urico quod urbis in loco fuit,
Nunc orbem ipsos pervolaret angulos.

Hic